

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра української літератури і компаративістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ
(1940–1950-і рр.)**

напрямок підготовки 6.020303 Філологія (українська мова і література)

галузь знань 0203 Гуманітарні науки

Інститут філології

2017–2018 н.р.

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0404/18
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 18 р.

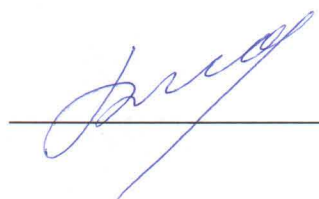
Робоча програма «Історія української літератури і літературної критики (1940–1950-і рр.)» для студентів спеціальності 6.020203 – філологія (українська мова і література) галузі знань 0203 Гуманітарні науки. – 2018. – 26 с.

Розробник: **Козлов Роман Анатолійович**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури і компаративістики

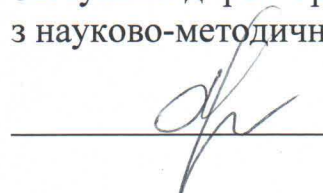
Протокол № 6 від «18» січня 2018 р.

Завідувач кафедри української літератури і компаративістики

_____ (О. О. Бровко)

Години відповідають робочому навчальному плану

Заступник директора Інституту філології з науково-методичної та навчальної роботи

_____ (Л. І. Заяць)

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)»	10
V. Плани семінарських занять	11
VI. Завдання для самостійної роботи	15
Карта самостійної роботи студента	16
VII. Система поточного та підсумкового контролю	17
VIII. Методи навчання	19
IX. Методичне забезпечення курсу	19
X. Форма та орієнтовна тематика модульного контролю	20
XI. Рекомендована література	22
XII. Перелік творів для вивчення в курсі	25

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, розробленим кафедрою української літератури і компаративістики на підставі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану підготовку фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітнього рівня, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)», необхідне методичне забезпечення, складові й технологію оцінювання навчальних досягнень студентів і спрямована на формування ключових компетенцій здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

«Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)» є складовою частиною дисциплін філологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки *завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації*, зокрема: засвоєння знань про закономірності українського літературного процесу в 1940–1950-х роках, опанування адекватних для зазначеного матеріалу методологій літературознавчого аналізу, професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі філологічної освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Мета курсу – розкрити закономірності розвитку української літератури 1940–1950-х років у контексті всебічної гуманітарної освіти студентів-філологів, а також відповідно до державних та європейських стандартів, потреб суспільства.

Завдання курсу:

- визначення особливостей українського літературного процесу 1940–1950-х рр., зокрема його двовекторності;
- ознайомлення з тенденціями української літературно-критичної думки періоду;
- вивчення ключових художніх творів на цьому відтинку українського літературного процесу;
- активне застосування провідних літературознавчих методологій для роботи з літературно-художнім та літературно-критичним матеріалом.

Курс передбачає *засвоєння знань* з таких аспектів об'єкта вивчення:

- історичні чинники й віхи розвитку української літератури та літературної критики;
- основні художньо-філософські концепції;
- головні стилеві течії, зокрема в контексті національної специфіки й розвитку національної традиції;
- взаємодія літературних поколінь;
- еволюція української естетичної свідомості;
- місце української літератури на ідейно-естетичній мапі Європи.

Курс передбачає набуття й розвиток *умінь і навичок* студентів:

- аналізувати та інтерпретувати художні твори українських письменників;
- виокремлювати специфічні стильові тенденції конкретного періоду літературного процесу;
- формувати цілісну картину розвитку української літератури 1940–1950-х рр.
- актуалізувати значущі типологічні паралелі між українською літературою та літературами інших країн;
- з'ясовувати вплив на розвиток української літератури інших видів мистецтва;
- визначати вияв у художній літературі періоду основних філософських концепцій доби;
- опрацьовувати наукову літературознавчу літературу.

За навчальним планом на вивчення дисципліни відведено 120 год.: 30 год. лекцій, 30 год. семінарських занять, 8 год. модульного контролю, 52 год. самостійної роботи.

Підсумковий контроль вивчення навчальної дисципліни «Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)» здійснюється у формі заліку.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: український літературно-художній та літературно-критичний процес під час та після Другої світової війни, виникнення феномена «двох українських літератур».

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>4 кредити</i>	Шифр та назва галузі знань: <i>0203 Гуманітарні науки</i>	Нормативна
Змістові модулі: <i>4 модулі</i>	Шифр та назва спеціальності: <i>6.020303 Філологія. Українська мова і література</i>	Рік підготовки: 3
Загальний обсяг дисципліни: <i>120 годин</i>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	Семестр: 6
Тижневих годин: <i>4 години</i>		Аудиторні заняття: 60 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 30 годин Семінарські заняття: 30 годин
		Самостійна робота: 52 години
		Модульний контроль: 8 годин
		Вид контролю: залік

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Модульного конт.	Самостійної роботи
Змістовий модуль 1								
Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів								
1	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі			4		2		
2	Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.			2		2		
3	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби			2		2		12
<i>Разом</i>		28	14	8		6	2	12
Змістовий модуль 2								
Дискурс соцреалізму: твори і долі								
4	Героїчний пафос української радянської літератури			4		4		
5	Політичне пристосування і національна літературна традиція			2		2		12
<i>Разом</i>		26	12	6		6	2	12
Змістовий модуль 3								
Вилом у свободу? Література української еміграції								
6	Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.			4		4		16
7	Автобіографізм емігрантської літератури періоду			2		4		
8	Розвиток літературної традиції в емігрантській поезії сер. 20 ст.			2		2		
<i>Разом</i>		36	18	8		10	2	16
Змістовий модуль 4								
Жанрово-стильова парадигма української літератури 1940–50-х рр.								
9	Стильові здобутки української поезії доби			2		4		12
10	Вектори розвитку української драматургії і театру в сер. 20 ст.			2		2		
11	Естетичні шукання в українській прозі періоду			4		2		
<i>Разом</i>		30	16	8		8	2	12
<i>Разом за навчальним планом</i>		120	60	30		30	8	52

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

Тема 1. Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі

Друга світова війна та її інтерпретації. Український образ війни, спроби відновлення державності. Трагедія окупації. Жертви війни в дослідженнях сучасних істориків («Криваві землі» Т. Снайдера).

Повоєнний розкол світу та культура. Повоєнні радянські репресії, кампанії боротьби з «буржуазними націоналістами» та «безрідними космополітами».

Тема 2. Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.

Розщеплення літературного процесу. Література фронтова, підкупаційна, евакуаційна, емігрантська. Утвердження екзильної літератури у світі. Ідеологічні та естетичні засади збереження української літератури як цілості.

Тема 3. Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби

О. Довженко про Україну в Другій світовій війні. Націоналізація, денаціоналізація та глобалізація в повоєнному світі. Еміграція і втрата «грунту»: суспільні та психологічні аспекти й передумови такої втрати («Без ґрунту» В. Домонтовича).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

Тема 4. Героїчний пафос радянської літератури

Український соцреалізм 1940–1950-х рр.: зрощення літератури і влади, вродження творчої оригінальності. Соцреалізм як естетична практика. Спроби відновлення літературної традиції в період війни (М. Рильський, П. Тичина, О. Довженко, М. Бажан, І. Кочерга, А. Малишко). Мілітарна тема в українській радянській літературі. Образ війни.

Тема 5. Політичне пристосуванство і національна літературна традиція

Евакуація українських інституцій до Уфи, роль видатних авторів. Цензура та пропаганда у формуванні художніх моделей радянської літератури. Повоєнні репресії радянських письменників.

II з'їзд українських радянських письменників (1948 р.).

Постанова ЦК ВКП(б) «Про журнали „Звезда” і „Ленинград”» (1946).

Постанова ЦК КП(б)У «Про перекручення і помилки у висвітленні історії української літератури в “Нарисі історії української літератури”» (1947).

Роман Юрія Яновського «Жива вода»/«Мир» (1947) у контексті радянської цензурної практики. В. Сосюра і його вірш «Любіть Україну» (1951).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Тема 6. Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.

Антирадянський дискурс еміграційної прози (І. Багрянний). Ніцшеанські мотиви та символіка боротьби в публіцистиці МУРу.

Екзистенціалізм у прозі повоєнної доби. Образ минулого і сучасного. Публіцистика В. Бера (Петрова). Антеїстичний екзистенціалізм Юрія Косача («Еней та життя інших»). Дискусія навколо європеїзму.

Тема 7. Автобіографізм емігрантської літератури періоду

Роль особистості в історії: екзистенціалістський контекст. Роман збереженої миті. Проза пам'яті (Д. Гуменна).

Автобіографізм і особливості творчого методу І. Багряного, У. Самчука, Т. Осьмачки.

Тема 8. Розвиток літературної традиції в емігрантській поезії сер. 20 ст.

МУРівська дискусія про генеральний стиль української поезії. Доля ключових поетичних течій. Неокласицизм і модернізм.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 1940–50-Х РР.

Тема 9. Стильові здобутки української поезії доби

Є. Маланюк у контексті української поетичної традиції.

Нью-йоркська група. Відновлення «поезії задля поезії». Проблема модернізму і модерності. Взаємодія зі світовим літературним процесом. Специфіка поезії Ю. Тарнавського. Екзистенційні мотиви в поезії Б. Бойчука.

Тема 10. Вектори розвитку української драматургії і театру в сер. 20 ст.

Радянський театр: образ війни та історії (О. Корнійчук, І. Кочерга).

Драматургічні експерименти І. Багряного. Дискусія про розвиток українського театру в МУРі. Проби абсурдистського театру І. Костецького.

Тема 11. Естетичні шукання в українській прозі періоду

Ігор Костецький і нові зразки письма (Джойс, Еліот, Сартр, Камю). Криза гуманізму і метафори культурного відродження. Поетика абсурду.

Розвиток традиції української модерної інтелектуальної прози (В. Домонтович. «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус», «Без ґрунту»).

Епоха як проблема історіософії та художньої творчості. Романізовані біографії В. Домонтовича («Аліна і Костомаров», «Романи Куліша»).

Художня палітра прози М. Стельмаха.

**IV. Навчально-методична карта дисципліни
«Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)»**

Разом: 120 год.: лекції – 30 год., семінарські заняття – 30 год.,

самостійна робота – 52 год., модульний контроль – 8 год.

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4				
Назва модуля	Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів				Дискурс соцреалізму: твори і долі			Вилом у свободу? Література української еміграції				Жанрово-стильова парадигма української літератури 1940–50-х рр.				
Кількість балів за модуль	67 балів				66 балів			89 балів				78 балів				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Дати																
Теми лекцій	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі (1 б.)	Розщеплена література і традиція. Проблема літературних поколінь (1 б.)	«Велика чи мала література?» (еміграційне літературознавство) (1 б.)	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби (1 б.)	Війна і повосня: соцреалістична інтерпретація (1 б.)	Повосня радянська цензура (1 б.)	Покарання критикою: підрадянський досвід української літератури (1 б.)	Література в екзилі як форма ідеологічного та естетичного спротиву (1 б.)	Автобіографізм української літератури сер. 20 ст. (1 б.)	Філософське та естетичне підґрунтя розвитку української літератури в еміграції (1 б.)	«Буржуазна» література як формування нової традиції? (1 б.)	Стильові здобутки української поезії доби (1 б.)	Абсурд правди: шляхи української драми сер. 20 ст. (1 б.)	Українська еміграційна література в умовах мистецької конкуренції (1 б.)	Інтелектуальний український роман сер. 20 ст. (1 б.)	
Теми семінарських занять	Інституційно-видавничі аспекти літературного процесу періоду (11 б.)		Літературно-критичний дискурс МУР (11 б.)	Художній світ «Попелу імперій» Юрія Клена (11 б.)	Мілгарна тема в українській літературі сер. 20 ст. (11 б.)	Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка (11 б.)	Прищиплені «метелики» української прози (11 б.)	МУР як поетичний дискурс (11 б.)	Антирадянська еміграційна проза (11 б.)	Творча лабораторія І. Вагрянного (11 б.)	Т. Осьмачка – «поет із печки» (11 б.)	Образ української інтелігенції в художній літературі сер. 20 ст. (11 б.)	Творчий феномен Є. Маланюка (11 б.)	Філософія абсурду у творчості І. Костецького (11 б.)	«Нью-йоркська група» у розвитку української поезії (11 б.)	Формування традицій інтелектуальної прози (11 б.)
Самостійна робота	табл. 6.1 (5 б.)				табл. 6.1 (5 б.)			табл. 6.1 (5 б.)				табл. 6.1 (5 б.)				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 б.)				Модульна контрольна робота 2 (25 б.)			Модульна контрольна робота 3 (25 б.)				Модульна контрольна робота 4 (25 б.)				
Підсумковий контроль	Залік															

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

СЕМІНАР 1. Інституційно-видавничі аспекти літературного процесу періоду

1. Спілка радянських письменників України в 1939–1960 рр.: політика, керівництво, з'їзди, пленуми. Пленум СРПУ 1947 р.
2. Спілка українських письменників (1941–1944 рр.).
3. МУР як інституція: принципи, засади, головні наслідки діяльності.
4. Об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк): концепція, персоналії, історія.
5. Провідні видавництва української еміграції.
6. Видавнича та наукова діяльність Української вільної академії наук.

Література: 5, 7, 13, 19, 26, 51, 54.

СЕМІНАР 2. Літературно-критичний дискурс МУРу

1. Конференції МУРу: тематика, погляди та аргументи учасників.
2. Збірник «МУР» як науковий проект: редколегія, автура, тематика.
3. Дискусія про «велику літературу» (У. Самчук, О. Грицай, Ю. Шевельов, Д. Донцов та інші).
4. Роль Ю. Шевельова в літературному процесі української еміграції.

Література: 7, 8, 12, 19, 26–28, 52.

СЕМІНАР 3. Художній світ «Попелу імперій» Юрія Клена

1. О. Бурггардт (Юрій Клен) – «емігрант із досвідом» (загальна характеристика життя і творчості).
2. Друга світова війна «з того боку». Образ воєнної катастрофи. Образ тоталітарного суспільства.
3. Сюжетно-композиційна структура поеми – від задуму до реалізації.
4. Інтертекстуальні елементи «Попелу імперій».
5. Головні візії поеми: поетика, стилістика.
6. Образ автора у творі.

Література: 30, 45, 46.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

СЕМІНАР 4. Мілітарна тема в українській літературі сер. 20 ст.

1. Героїчна радянська поезія війни (П. Тичина, М. Бажан, В. Сосюра, А. Малишко, М. Рильський).
 2. Образний ряд поеми П. Тичини «Похорон друга».
 3. «Сталінградський зошит» М. Бажана: особливості композиції.
 4. Ідейне поле новели «Модри Камень» О. Гончара.
 5. Історіософська концепція п'єси І. Кочерги «Ярослав Мудрий».
- Література:* 9, 10, 11, 48, 49, 63.

СЕМІНАР 5. Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка

1. Творча історія кіноповісті.
 2. Образний ряд твору і його алюзійне поле.
 3. Інтертекстуальні елементи кіноповісті.
 4. Місце кіноповісті «Україна в огні» в розвитку жанру.
- Література:* 9, 17, 22, 49, 58.

СЕМІНАР 6. Пришпилені «метелики» української радянської прози

1. Художні засади радянської цензури і критики.
 2. Творча історія роману Ю. Яновського «Жива вода»/«Мир».
 3. Головні відмінності двох редакцій роману.
 4. Динаміка образів-персонажів від редакції до редакції роману.
- Література:* 36, 48, 49.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

СЕМІНАР 7. МУР як поетичний дискурс

1. Символістська поезія В. Барки.
 2. Образне поле поезії І. Багряного.
 3. Ю. Клен у поетичному контексті МУРу.
 4. Літературні містифікації та пародії МУРу.
- Література:* 3, 19, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 39, 45, 46, 57.

СЕМІНАР 8. Антирадянська еміграційна проза

1. «Залізний куркуль» І. Качуровського в контексті викриття тоталітарної машини.
 2. Жанрові особливості повісті «Залізний куркуль».
 3. Образне поле трилогії «ОСТ» У. Самчука.
 4. Художня реалізація політичних дискусій в трилогії «ОСТ».
- Література:* 3, 21, 35, 38, 55, 57, 64.

СЕМІНАР 9. Творча лабораторія І. Багряного

1. Автобіографізм прози І. Багряного.
 2. Жанрові риси роману «Тигролови».
 3. Особливості організації хронотопу в романі «Сад Гетсиманський».
 4. Роль прийому сновидіння в романі «Сад Гетсиманський».
 5. П'єса «Морітурі» як начерк майбутнього роману.
- Література:* 3, 20, 23, 38, 57.

СЕМІНАР 10. Т. Осьмачка – «поет із пекла»

1. Автобіографічні та апокаліптичні мотиви прози Т. Осьмачка («Старший боярин», «Ротонда душогубців»).
 2. Поема «Поет»: особливості композиції та поетики.
 3. Образне поле збірки «З-під світу».
 4. Місія поета за Т. Осьмачкою.
- Література:* 15, 16, 40, 41, 64, 65.

СЕМІНАР 11. Образ української інтелігенції в художній літературі сер. 20 ст.

1. Жанр романізованої біографії в сер. 20 ст.: «Аліна і Костомаров», «Романи Куліша» В. Домонтовича (Петрова).
 2. Неокласики і Київ у «Болотяній Лукрозі» В. Домонтовича (Петрова).
 3. Філософська концепція В. Бера (Петрова) у праці «Сучасний образ світу. Криза класичної фізики».
- Література:* 2, 4, 31, 34, 37, 46, 56.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 1940–50-Х РР.

СЕМІНАР 12. Творчий феномен Є. Маланюка

1. Постать Є. Маланюка в літературному процесі доби.
 2. Збірки Є. Маланюка американського періоду творчості («Влада», «Остання весна»): образний світ, тематика, стилістика.
 3. Музичні алюзії поеми «П'ята симфонія».
 4. Публіцистика та літературна критика Є. Маланюка.
- Література:* 12, 19, 32, 55.

СЕМІНАР 13. Філософія абсурду у творчості І. Костецького

1. Концепція абсурду в європейській філософії 20 ст.
 2. Провідні засади абсурдистської драми.
 3. Проблеми розвитку театру в п'єсі «Близнята ще зустрінуться».
 4. Філософські дискусії в п'єсі «Близнята ще зустрінуться».
 5. Проблема ідентичності особистості в п'єсах «Близнята ще зустрінуться» і «Дійство про велику людину», новелі «Ціна людської назви».
 6. Екзистенціалістська концепція новели «Тобі належить цілий світ».
- Література:* 12, 18, 19, 28, 25, 51, 53, 54.

СЕМІНАР 14. «Нью-йоркська група» у розвитку української поезії

1. Мистецькі ідеали та стильові засади «Нью-йоркської групи».
 2. «Поезія мандрів» Б. Бойчука.
 3. Творчі експерименти Ю. Тарнавського.
 4. Жіноча поезія «Нью-йоркської групи» (Е. Андіївська, Ж. Васильківська, П. Килина, В. Вовк).
- Література:* 5, 7, 13, 24, 33.

СЕМІНАР 15. Формування традицій інтелектуальної прози

1. Жанрові ознаки інтелектуального роману.
 2. Науковець у реальному світі (роман «Доктор Серафікус»).
 3. Феміністична концепція в романі «Дівчина з ведмедиком».
 4. Інтелектуальні дискусії в романі «Без ґрунту».
 5. Мистецькі алюзії в романі «Без ґрунту».
- Література:* 2, 4, 62, 31, 34.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

Прочитайте статті І. Багряного «Чому я не хочу вертатись до ССРСР?», «Шовінізм», «Росія і ми», Є. Маланюка «Малоросійство».

Оберіть тему, яка вас стурбувала, затвердьте її з викладачем і напишіть за нею есе на 2–4 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

Прочитайте книгу «Таємниці письменницьких шухляд».

Оберіть тему, яка вас стурбувала, затвердьте її з викладачем і напишіть за нею есе на 2–4 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Прочитайте повісті «Шлях невідомого» І. Качуровського, «Людина біжить над прірвою» І. Багряного, «Еней та життя інших» Ю. Косача, «Засів» Л. Мосендза.

Подумайте над спільністю екзистенціалістських мотивів у цих творах.

Оберіть тему, яка вас стурбувала, затвердьте її з викладачем і напишіть за нею есе на 2–4 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 1940–50-Х РР.

Познайомтеся з повоєнною поетичною творчістю М. Рильського, П. Тичини, М. Бажана, А. Малишка.

Оберіть одну з їхніх збірок 1950-х рр., проаналізуйте в ній тематику, особливості версифікації, стилю та напишіть на цій основі есе на 2–4 с.

Таблиця 6.1
КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль курсу	Академічний контроль	Ба- ли	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1			
Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів	Есе	5	I–III
Змістовий модуль 2			
Дискурс соцреалізму: твори і долі	Есе	5	IV–VI
Змістовий модуль 3			
Вилом у свободу? Література української еміграції	Есе	5	VII–X
Змістовий модуль 4			
Жанрово-стильова парадигма української літератури 1940–50-х рр.	Есе	5	X–XV
<i>Разом: 52 год.</i>		<i>Разом: 20 балів</i>	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення із дисципліни «Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принципи поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1	Відвідування лекцій	1	15	15
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	15	15
3	Виконання завдання з самостійної роботи (домашнього завдання)	5	4	20
4	Робота на семінарському занятті, зокрема доповідь, дискусія, виступ, повідомлення	10	15	150
5	Модульна контрольна робота	25	4	100
Максимальна кількість балів				300

Коефіцієнт: $300 : 100 = 3,0$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, іспит;
- *письмового контролю*: модульна письмова робота, есе, конспект;
- *самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90–100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82–89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75–81 балів	Добре – загалом добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69–74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35–59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1–34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожен модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі з використанням письмових завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від своєчасності, повноти, якості, самостійності виконання навчальних завдань, ініціативності й творчості у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

Словесні: лекція, семінар, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: виконання письмових завдань.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: у групах, індивідуальна.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

Навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)».

Х. ФОРМА ТА ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модульний контроль з курсу здійснюється в письмовій формі та полягає в індивідуальній та груповій роботі з підготовки есеїв та планів нарисів.

Максимальна оцінка за кожен модуль – 25 балів.

Орієнтовний перелік тем модульного контролю.

1. Два вектори українського літературного процесу 1940–1950-х рр.
2. Ідеологічна та естетична цілісність української літератури періоду.
3. Тема еміграції в літературі періоду.
4. Міфологема «втрати ґрунту» в літературі періоду.
5. Український соцреалізм 1940–1950-х рр.: загальна характеристика
6. Соцреалізм як естетична практика (теоретичний та історичний аспекти).
7. Образ війни в українській радянській літературі періоду.
8. Війна в героїчній поезії підрадянської України.
9. Радянська модель цензури в художній літературі.
10. Пропаганда як модель радянської літератури.
11. Літературна критика періоду в розвитку українського письменства.
12. Репресії проти письменників після Другої світової війни.
13. Антирадянське спрямування еміграційної прози.
14. Екзистенціалістські мотиви в прозі періоду.
15. Мотиви боротьби і зневіри в літературі періоду.
16. Тематика публіцистики В. Бера (Петрова).
17. Роль Ю. Шевельова в літпроцесі української еміграції.
18. Є. Маланюк як публіцист і літературний критик.
19. Об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк).
20. Концепція європеїзму в публіцистиці МУРу.
21. Дискусія щодо «великої літератури» (МУР).
22. Дискусія щодо генерального стилю української поезії (МУР).
23. Неокласицизм в українській поезії доби.
24. Автобіографізм української літератури доби війни.
25. Особливості творчого методу І. Багряного.
26. Особливості творчого методу У. Самчука.
27. Особливості творчого методу Т. Осьмачки.
28. Особливості творчого методу Л. Мосендза.
29. Драматургічні експерименти І. Багряного.
30. Проби абсурдистського театру І. Костецького.
31. Поетика абсурду в українській прозі періоду.
32. Розвиток у періоді традиції української модерної інтелектуальної прози.
33. Концепції історичного розвитку людства в прозі періоду.
34. Розвиток жанру романізованої біографії.
35. Літературні містифікації та пародії МУРу.
36. Композиція поеми «Попіл імперій» Ю. Клена.
37. Інтертекстуальність поеми «Попіл імперій» Ю. Клена.

38. Образний ряд поеми П. Тичини «Похорон друга».
39. Образний ряд «Сталінградського зошита» М. Бажана.
40. «Україна в огні» О. Довженка і розвиток жанру.
41. Образ України в кіноповісті «Україна в огні» О. Довженка.
42. Авторське самоусвідомлення в «Зачарованій Десні» О. Довженка.
43. Збірка «Троянди й виноград» у контексті творчості М. Рильського.
44. Композиційні особливості збірки «Голосіївська осінь» М. Рильського.
45. Творча історія роману Ю. Яновського «Жива вода»/«Мир».
46. Творча історія роману «Повнолітні діти» І. Вільде.
47. Жанрові особливості повісті «Залізний куркуль» І. Качуровського.
48. Особливості композиції повісті «Шлях невідомого» І. Качуровського.
49. Провідні образи трилогії «ОСТ» У. Самчука.
50. Автобіографізм роману «Юність Василя Шеремети» У. Самчука.
51. Жанрові ознаки роману «Тигролови» І. Багряного.
52. Екзистенціалістські мотиви в романі «Сад Гетсиманський» І. Багряного.
53. Прийом сновидіння в романі «Сад Гетсиманський» І. Багряного.
54. Стилїстика збірки «Золотий бумеранг» І. Багряного.
55. Екзистенціалістські мотиви в повісті «Людина біжить над прірвою» І. Багряного.
56. Автобіографічні мотиви у повісті «Ротонда душоубців» Т. Осьмачки.
57. Апокаліптичні мотиви у повісті «Старший боярин» Т. Осьмачки.
58. Образ емігранта в романі «Еней та життя інших» Ю. Косача.
59. Особливості композиції та поетики поеми «Поет» Т. Осьмачки.
60. Провідні символи поезії В. Барки.
61. Поетика збірки П. Горотака «Дияболічні параболи».
62. Ліричні мотиви збірки Є. Маланюка «Остання весна».
63. Інтертекстуальність поеми «П'ята симфонія» Є. Маланюка.
64. Стилїстика «ню-йоркської» поезії Б. Бойчука.
65. Специфіка ранньої поезії Ю. Тарнавського.
66. Стилїстика ранньої поезія Е. Андїєвської.
67. Особливості ранньої творчості В. Вовк.
68. Абсурд світу п'єси «Близнята ще зустрінуться» І. Костецького.
69. Поетика абсурду новели «Ціна людської назви» І. Костецького.
70. Екзистенціалістські мотиви новели «Тобі належить цілий світ» І. Костецького.
71. Образи неокласиків у «Болотяній Лукрозі» В. Домонтовича (Петрова).
72. Екзистенціалістські мотиви в романі «Доктор Серафікус» В. Домонтовича.
73. Інтелектуальні дискусії в романі «Без ґрунту» В. Домонтовича.
74. Автобіографічні мотиви й альянзи в романі «Без ґрунту» В. Домонтовича.
75. Образ «модерної жінки» в романі «Дівчина з ведмедиком» В. Домонтовича.
76. Образний світ повісті «Засів» Л. Мосендза.
77. Автобіографізм роману «Третя Рота» В. Сосюри.
78. Особливості нарації в новелі «Модри Камень» О. Гончара.
79. Образ війни у романі «Прапороносці» О. Гончара.
80. Творчість О. Вишні повоєнного періоду.
81. Історіософська концепція у п'єсі «Ярослав Мудрий» І. Кочерги.

ХІІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Агеєва В. *Мистецтво рівноваги. Максим Рильський на тлі епохи*. Київ, 2012.
2. Агеєва В. *Поетика парадокса: Інтелектуальна проза В. Петрова-Домонтовича*. Київ, 2007.
3. Багрянний І. Автобіографія. *Слово і час*. 1994. № 2.
4. Гірняк М. *Таємниця роздвоєного обличчя. Авторська свідомість в інтелектуальній прозі Віктора Петрова-Домонтовича*. Львів, 2008.
5. Грабович Г. *Голоси української еміграційної поезії. До історії української літератури*. Київ, 1997.
6. Грабович Г. *Диптих про Тичину. До історії української літератури*. Київ, 1997.
7. Грабович Г. *У пошуках великої літератури*. Київ, 1993.
8. Донцов Д. Лист до голови «МУР-у» п. У. Самчука. *Орлик*. 1947. №9.
9. Захарчук І. *Війна і слово. Мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму*. Луцьк, 2008.
10. Захарчук І. *Друга світова війна. Досвід історії – досвід літератури. Слово і час*. 2007. № 6.
11. Захарчук І. *Мілітарна стратегія соцреалізму. Слово і час*. 2006. № 10.
12. Ільницький М. *Мале літературне відродження (Літературна критика періоду МУРУ). У фокусі віддзеркалень*. Львів, 2005.
13. Ільницький М. *Об'єднані «Словом» (Літературне об'єднання «Слово»)*. У фокусі віддзеркалень. Львів, 2005.
14. Кісельова Л. *«Золотий гомін» і «муза неомузена» Павла Тичини. Виправданя слова*. Київ, 2014.
15. Кісельова Л. *Морок і «проясень» міфологічного слова Тодося Осьмачки. Виправданя слова*. Київ, 2014.
16. Колесниченко-Братунь Н. *«Старший боярин» Т. Осьмачки і традиції європейської прози. Дзвін*. 1995. № 4.
17. Корогодський Р. *Довженко в полоні*. Київ, 2000.
18. Костецький І. *Тобі належить цілий світ*. Київ, 2005.
19. Костюк Г. *З літопису літературного життя в діаспорі. Вибрані праці: У 5 т. Т. 1*. Київ, 2015.
20. Костюк Г. *Іван Багрянний. Вибрані праці: У 5 т. Т. 1*. Київ, 2015.
21. Кузьменко С. *Таким був Улас Самчук. Березіль*. 2001. №1–2.
22. Марочко В. *Зачарований Десною. Історичний портрет Олександра Довженка*. Київ, 2006.
23. Михида Л. *Іван Багрянний: таємниці творчої лабораторії*. Київ, 2014.
24. Моренець В. *Богдан Бойчук. Слово і час*. 1997. № 10.
25. *МУР. Альманах*. № 1. 1946.
26. *МУР. Збірник 1*. Мюнхен – Карльсфельд, 1946.
27. *МУР. Збірник 2*. Мюнхен – Карльсфельд, 1946.
28. *МУР. Збірник 3*. Регенсбург, 1947.

29. Набитович І. *Леонід Мосендз – лицар святого Грааля. Творчість письменника в контексті європейської літератури*. Дрогобич, 2001.
30. Орест М. Заповіти Ю. Клена. *Орлик*. 1948. №2.
31. Павличко С. Інтелектуальна проза Петрова й Підмогильного. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
32. Павличко С. Модернізм у контексті Мистецького Українського Руху. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
33. Павличко С. Модерністичний рух на Заході в 60–70-і роки (Нью-йоркська група). *Теорія літератури*. Київ, 2002.
34. Павличко С. Роман як інтелектуальна провокація. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
35. Поліщук Я. Формули ідентичності Уласа Самчука на тлі доби. *Дивослово*. 2004. № 7.
36. Попович Ж. Ірина Вільде не була дикою. *Дзеркало тижня*. 2006. № 25.
37. *Проза про життя інших. Юрій Косач: тексти, інтерпретації, коментарі*. Київ, 2003.
38. Савченко З. Біблійно-християнські мотиви та образи в романі «Сад Гетсиманський». *Слово і час*. 1996. № 10.
39. Синьоок Т. Кого висміював Порфирій Горотак? *Літературознавчі студії*. 2015. Вип. 1(2) 44.
40. Скорський М. *Тодось Осьмачка: Життя і творчість*. Київ, 2000.
41. Слабошпицький М. *Поет із некла (Тодось Осьмачка)*. Київ, 2003.
42. Снайдер Т. *Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним*. Київ, 2011.
43. Стеценко О. Тема кохання у творчості Максима Рильського. *Дивослово*. 1995. № 10–11.
44. Таран Л. «Цвіте прозорий вертоград...» (Поетика М. Зерова і М. Рильського). *Слово і час*. 1994. № 9–10.
45. *Творчість Юрія Клена в контексті українського неокласицизму та вісниківського неоромантизму*. Збірник наукових праць. Дрогобич, 2004.
46. *Творчість Юрія Клена і міжвоєнна доба в українській літературі*. Збірник наукових праць. Вип. 2. Вінниця, 2012.
47. Ткачук М. *Художній дискурс лірики Андрія Малишка*. Тернопіль, 2013.
48. Федорів У. *Соцреалістичний канон в українській літературі: механізми формування та трансформації*. Дис. Львів, 2016.
49. Хархун В. *Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток модифікації*. Ніжин, 2009.
50. Цалик С., Селігей П. *Таємниці письменницьких шухляд*. Київ, 2010.
51. Шевельов Ю. МУР і я в МУРі (Сторінки зі спогадів. Матеріали до історії української еміграційної літератури). *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II Літературознавство*. Київ, 2009.
52. Шевельов Ю. Стилї сучасної української літератури на еміграції. *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II Літературознавство*. Київ, 2009.
53. Шевельов Ю. Українська еміграційна література в Європі 1945–1949. Ретроспективи і перспективи. *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II. Літературознавство*. Київ, 2009.

54. Шевчук Гр. (Шевельов Ю.) Табір у літературі і література в таборі. *Сьогочасне й минуле*. 1949. № 1–2.
55. Шерех Ю. Спроби дружніх портретів (Улас Самчук. Євген Маланюк). *Сучасність*. 2000. №5.

Додаткова

56. Агеева В. *Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму*. Київ, 2003.
57. Балаклицький М. *«Нова релігійність» Івана Багряного*. Київ, 2005.
58. Безручко О. *Олександр Довженко: розсекречені документи спецслужб*. Київ, 2008.
59. Бусыгина И. *Сжимаемая пространство до образа мест...* URL: www.strana-oz.ru/2002/6/szhimaya-prostranstvo-do-obraza-mest.
60. Гнатюк М. Поет із «Грона п'ятірного» Максим Рильський. *Дивослово*. 1996. № 7.
61. Голомб Л. *Петро Карманський: життя і творчість*. Ужгород, 2010.
62. Гусейнова О. Елементи архітектурного дискурсу в українському урбаністичному романі («Без ґрунту» В. Домонтовича). *Слово і час*. 2004. № 11.
63. Зборовська Н. Епоха українського соцреалізму як маргінальна імітація батьківського коду мужності (30–50-і роки ХХ ст.). *Код української літератури*. Київ, 2006.
64. Зборовська Н. На згарищі спаленої душі. За прозою Т. Осьмачки. *Сучасність*. 1997. № 6.
65. Кейван М. У самотній мандрівці до вічності. Спогади про Тодося Осьмачку. *Березіль*. 1996. №3–4.
66. Лежён Ф. В защиту автобиографии. *Иностранная литература*. 2000. № 4.
67. Нестеров А. Герменевтика, метафизика и «другая критика». *НЛО*. 2003. № 61.
68. Поліщук Я. *Література як геокультурний проект*. Київ, 2008.
69. Спивак Д. Политика и литература в контексте массовой психологии. *Знамя*. 2000. № 8.

Інтернет-ресурси

(художні твори, публіцистика, критика)

diasporiana.org.ua
chtyvo.org.ua
ukrlib.com.ua
ukrcenter.com

ХІІІ. ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ В КУРСІ

Проза

- І. Багрянний. «Сад Гетсиманський», «Тигролови», «Людина біжить над прірвою».
О. Гончар. «Модри камень», «Прапорносії».
О. Довженко. «Україна в огні», «Зачарована Десна», «Щоденникові записи, 1939–1956».
В. Домонтович (Петров). «Без ґрунту», «Доктор Серафікус», «Дівчина з ведмедиком», «Болотяна Лукроза», «Аліна і Костомаров», «Романи Куліша».
І. Качуровський. «Залізний куркуль», «Шлях невідомого».
Ю. Косач. «Еней та життя інших».
І. Костецький. «Тобі належить цілий світ», «Ціна людської назви».
Л. Мосендз. «Засів», «Останній пророк».
Т. Осьмачка. «Старший боярин», «Ротонда душоубців».
У. Самчук. «Юність Василя Шеремети», «ОСТ».
В. Сосюра. «Третя Рота».
Ю. Яновський. «Мир» («Жива вода»).

Поезія (зазначено найважливіше)

- Е. Андієвська.
І. Багрянний. «Гуляй-поле». «Золотий бумеранг» (зб.).
М. Бажан. «Сталінградський зошит» (зб.).
В. Барка. «Океан» (зб.).
Б. Бойчук.
Ю. Клен. «Попіл імперій».
Є. Маланюк. «Влада» (зб.), «П'ята симфонія», «Остання весна» (зб.).
А. Малишко.
Л. Мосендз.
Т. Осьмачка. «Поет», «З-під світу» (зб.).
М. Рильський. «Троянди й виноград» (зб.).
В. Сосюра. «Мій син», «Любіть Україну».
Ю. Тарнавський.
П. Тичина. «Похорон друга».
<Порфирій Горотак>. «Дияболічні параболи» (зб.)

Драматургія

- І. Багрянний. «Морітурі».
І. Костецький. «Близнята ще зустрінуться», «Дійство про велику людину».
І. Кочерга. «Ярослав Мудрий».

Критика. Публіцистика

- І. Багрянний. «Чому я не хочу вертатись до СРСР?», «Шовінізм», «Росія і ми».
В. Бер (Петров). «Засади поетики», «Проблема великої літератури», «Сучасний образ світу. Криза класичної фізики».
Є. Маланюк. «Книга спостережень» (зб.). «Малоросійство».
У. Самчук. «Велика література».
Ю. Шерех (Шевельов). «Стилі сучасної української літератури на еміграції».

**Робоча програма навчального курсу
«Історія української літератури
та літературної критики
(1940–1950-і рр.)»**

Укладач: Козлов Роман Анатолійович, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма *«Історія української літератури і літературної критики (1940–1950-і рр.)»* для студентів спеціальності 6.020203 – філологія (українська мова і література) галузі знань 0203 Гуманітарні науки. – 2018. – 26 с.